
Boordtabel opleidingsinspanningen Vraagzijde (ondernemingen)

WSE-raming regionalisering sociale balansen (2008)

Michelle Sourbron

In samenwerking met het Departement WSE

September 2011

Methodologisch Rapport

Steunpunt Werk en Sociale Economie
Parkstraat 45 bus 5303 – 3000 Leuven
T:32(0)16 32 32 39 F:32(0)16 32 32 40
steunpuntwse@econ.kuleuven.be
www.steunpuntwse.be

Boordtabel opleidingsinspanningen Vraagzijde (ondernemingen)

WSE-raming regionalisering sociale balansen (2008)

Michelle Sourbron

In samenwerking met het Departement Werk en Sociale Economie

<p>Deze publicatie kwam tot stand met steun van het Europees Sociaal Fonds. Het ESF stelt middelen ter beschikking voor initiatieven die bijdragen tot meer en betere jobs voor meer mensen.</p> <p>Ontdek de werking in Vlaanderen via www.esf-agentschap.be.</p>	<p>Kernthema's ESF 2007-2013</p> <ul style="list-style-type: none"> Talenten activeren Arbeidskansen geven Ondernemen met mensen
	<p>ESF investeert in jouw toekomst.</p>

1. De bronbestanden

Voor de analyses naar de opleidingsinspanningen in de ondernemingen kan een beroep worden gedaan op de bedrijfsgegevens uit de sociale balansen die bij de Balanscentrale van de Nationale Bank van België worden neergelegd.

We beschikken hierbij over twee bestanden die voor de analyses worden samengevoegd tot één bestand:

- 1) De sociale balansgegevens van alle bedrijven die een sociale balans moeten neerleggen bij de Balanscentrale en die *publiek* worden gemaakt.
- 2) De sociale balansgegevens van ondernemingen die wel een sociale balans moeten opmaken en bezorgen aan de Balanscentrale, maar die *niet publiek* worden gemaakt. Het betreft hier specifieke categorieën bedrijven zoals bepaalde scholen, ziekenhuizen, natuurlijke personen die handelaar zijn, enzovoort. Voor meer info over welke bedrijven al dan niet een sociale balans moeten neerleggen en publiek moeten maken, zie de website van de Nationale Bank van België (www.nbb.be), rubriek 'Balanscentrale'.

Voor 2008 beschikken we over de sociale balansgegevens van 350 882 bedrijven met publieke sociale balansen en 675 bedrijven met niet-publieke sociale balansen. Het gaat in totaal om 351 557 ondernemingen.

De sociale balans grondig werd **grondig gewijzigd** voor de boekjaren afgesloten vanaf 1 december 2008. Vergelijkingen met voorgaande jaren zijn bijgevolg niet mogelijk. Ook in de opleidingsrubrieken werden een aantal herzieningen doorgevoerd om de opleidingsinspanningen van bedrijven beter in kaart te kunnen brengen. Een kritiek bij de oude bevragingmethode was immers dat ondernemingen de opleidingsinspanningen vaak onvolledig registreerden.

In de opleidingsrubrieken in de sociale balans wordt een onderscheid gemaakt tussen voortgezette opleidingen en initiële beroepsopleidingen.¹ Onder **voortgezette beroepsopleidingen** verstaat men opleidingen die op voorhand gepland werden en die tot doel hebben de kennis van de werknemers te vergroten of hun vaardigheden te verbeteren. De opleiding moet volledig of gedeeltelijk gefinancierd worden door de onderneming. Er kan hierbij een onderverdeling gemaakt worden tussen formele opleidingen en minder formele en informele opleidingen. Onder *formele beroepsopleidingsinitiatieven* vallen de door lesgevers uitgewerkte cursussen en stages die gekenmerkt worden door een hoge graad van organisatie door de opleider/opleidingsinstelling. Ze worden georganiseerd in een duidelijk van de werkplek te onderscheiden lokaal en richten zich tot een groep cursisten. Er wordt hierbij vaak een attest uitgedeeld om aan te tonen de opleiding gevolgd werd. *Minder formele en informele opleidingen* worden daarentegen gekenmerkt door een hoge graad van zelforganisatie door cursisten. De tijd, ruimte en inhoud worden met andere woorden bepaald door de individuele behoeften van de cursist. Deze opleidingen houden rechtstreeks verband met het werk en de werkplek.

Voor beide vormen van voortgezette opleiding dienen bedrijven in de vernieuwde sociale balans afzonderlijk het aantal betrokken werknemers, het aantal gevolgde opleidingsuren en de oplei-

---

¹ De bijhorende definities worden duidelijk omschreven in de toelichtingsnota van de Nationale Bank van België (2008); zie www.nbb.be/DOC/BA/SocialBalance/Notice_Formations_NL_4%20avril%202008.pdf

dingskosten voor de onderneming te vermelden. Daarenboven worden de netto kosten voor formele opleiding verder opgesplitst in bruto kosten rechtstreeks verbonden aan de opleiding, betaalde bijdragen en stortingen aan collectieve fondsen, en ontvangen tegemoetkomingen. De opgegeven netto kosten voor de onderneming dienen bijgevolg overeen te stemmen met de som van de bruto kosten met de betaalde bijdragen en stortingen, verminderd met de ontvangen tegemoetkomingen.

De **initiële beroepsopleidingsinitiatieven** worden verstrekt aan personen die tewerkgesteld zijn in het kader van alternerend leren en werken. Deze opleidingsvorm wordt hier buiten beschouwing gelaten en zal niet verder aan bod komen in de analyses binnen de boordtabel opleiding van het Steunpunt WSE / Departement WSE.

2. Correcties en kwaliteitscontroles

Op de bronbestanden worden een aantal correcties en kwaliteitscontroles uitgevoerd met het oog op het verkrijgen van zo betrouwbaar en zo coherent mogelijke gegevens. De kwaliteit van de 'ruwe' sociale balansgegevens is immers vaak ondermaats. Voor de correcties en controles op de originele bestanden volgen we in grote lijnen de werkwijze die ook de Nationale Bank hanteert voor de analyse en rapportering van de sociale balansgegevens (Delhez, Heuse & Saks, 2009). Niettemin wijkt onze methodologie op een aantal punten toch af met deze van de Nationale Bank.

De ondernemingspopulaties die we opnemen voor analyse en waarover wordt gerapporteerd hebben dus bepaalde homogeniteits-, coherentie- en kwaliteitscontroles doorstaan. Het gevolg is evenwel dat heel wat bedrijven uit de bronbestanden niet worden opgenomen voor analyse. Tevens kan niet worden uitgesloten dat de geaggregeerde gegevens worden vertekend door eenmalige gebeurtenissen, juridische wijzigingen in sommige ondernemingen en resterende onnauwkeurigheden ten gevolge van een niet correcte invulling van de sociale balansgegevens door de ondernemingen.

In de volgende punten overlopen we stap voor stap de correcties en kwaliteitscontroles die op de originele bestanden werden doorgevoerd. Ook geven we een aanduiding van de impact van de correcties op de ondernemingspopulaties die uiteindelijk werden weerhouden voor analyse. De kwaliteitscontroles voor de opgevraagde gegevens in de opleidingsrubrieken werden – onder andere omwille van de vernieuwingen in de sociale balans – tevens uitgebreid in vergelijking met vorige jaren (Vanderbiesen, 2008). Het aantal ondernemingen in het bronbestand voor 2008 bedroeg 351 557.

1) *Duur van het boekjaar*

Om de interne coherentie van de sociale balansen en de homogeniteit van de duur waarop de analyse betrekking heeft te garanderen, worden alleen de ondernemingen in aanmerking genomen die een **boekjaar van één jaar** hebben afgesloten. We hanteren hierbij geen bijkomend criterium van een vaste afsluitdatum (31/12) van het boekjaar (zoals wel het geval is in de werkwijze van de Nationale Bank). In het bestand van 2008 vinden we 23 370 bedrijven terug waar het boekjaar afwijkt van de duur van één jaar (of waarvoor de periode onbekend is). Deze bedrijven worden uit de analysebestanden geweerd.

2) Uitsluiting van ondernemingen uit specifieke activiteitstakken

Voor de analyses van de sociale balansgegevens wordt gebruik gemaakt van de Nace-Nomenclatuur van 2008 (Nace Rev. 2). Wegens het beperkte bereik van overheidsinstellingen in de sociale balansen, en om zo dicht mogelijk aan te leunen bij de particuliere sector (waarin de ondernemingen doorgaans een homogener gedrag vertonen) is in de analyses geen rekening gehouden met de ondernemingen die behoren tot de overheidssector. De ondernemingen die actief zijn in de activiteitstakken openbaar bestuur (Nace-sectie O) en onderwijs (Nace-sectie P) worden bijgevolg uitgesloten. Hetzelfde geldt voor de bedrijven met geen zichtbare of een onvoldoende gepreciseerde activiteit (Nace-sectoren 97) en extraterritoriale organisaties (Nace-sector 99). In totaal worden met deze stap 4 211 ondernemingen uitgesloten uit het bestand voor 2008.

In tegenstelling tot in de methodologie van de Nationale Bank worden de sociale balansen van de uitzendkantoren (Nace-sector 78.200) wel meegenomen (na kwaliteitscontroles).

3) Uitsluiting van ondernemingen met minder dan één VTE-werknemer

Wegens de talrijke anomalieën in de sociale balansen van bedrijven die minder dan één voltijdsequivalente werknemer in dienst hebben, en omdat we enkel de ondernemingen met personeel zullen analyseren, worden alle bedrijven met minder dan één VTE uit de onderzoekspopulatie geweerd. Dit leidt tot de uitsluiting van een grote groep bedrijven: voor het bestand van 2008 worden 210 702 ondernemingen uitgesloten

4) Coherentie tussen jaarrekening en sociale balans

Als controle voor de interne coherentie van de sociale balansgegevens worden enkel die ondernemingen in aanmerking genomen waarvoor de sociale balans en de jaarrekening op eenzelfde werknemerspopulatie betrekking heeft. Dit komt erop neer dat de ondernemingen waarvan een deel van de werknemers in het buitenland werkt of niet in het personeelsregister is ingeschreven, buiten beschouwing worden gelaten. Een klein verschil – van minder dan 0,5 voltijdsequivalenten (VTE) – wordt echter geduld. Deze marge kan niettemin enkel worden toegepast voor de ondernemingen met publieke sociale balansen. Van de ondernemingen waarvoor de sociale balansen niet publiek gemaakt worden, beschikken we namelijk niet over de vermelde rubrieken uit de jaarrekening om deze controle te kunnen doen. Voor het bestand van 2008 vallen 1 032 ondernemingen af waarbij het verschil tussen het aantal werknemers vermeld in de jaarrekening dan wel de sociale balans met meer dan 0,5 VTE afwijkt.

5) Kritieke drempelwaarden voor enkele ratio's

Tal van ondernemingen geven abnormale waarden op inzake personeelskosten per arbeidsuur of gewerkte uren per VTE. Om deze abnormale waarden te weren worden drempelwaarden vastgelegd voor deze ratio's, naar analogie met deze die worden gehanteerd door de Nationale Bank. In sommige gevallen worden deze kritieke drempelwaarden versoepeld om rekening te houden met specifieke, sectorgebonden situaties. De ondernemingen die resultaten opgeven waarvan de

ratio' s buiten deze kritieke waarden vallen worden uit de populatie geweerd. Voor het bestand van 2008 was dit het geval voor 7 096 ondernemingen.

6) Correcties aan de rubrieken over opleiding

Ook op de specifieke opleidingsrubrieken worden vaak aanzienlijke anomalieën vastgesteld ten gevolge van de onnauwkeurige invulling van de opleidingsgegevens door ondernemingen. Zo komt het bijvoorbeeld voor dat het aantal ingevulde werknemers in opleiding onrealistisch hoog ligt ten opzichte van het aantal personeelsleden dat in het bedrijf actief is. Om dergelijke anomalieën weg te werken worden voor de betreffende ondernemingen de opleidingsrubrieken op nul gezet. Bij het berekenen van de opleidingsindicatoren worden de gegevens van deze ondernemingen dus niet meegenomen, op uitzondering van het aandeel vormingsbedrijven, waartoe deze wel worden gerekend (aangezien we kunnen veronderstellen dat het hier gaat over een onnauwkeurige invulling van de opleidingsgegevens).

Zoals eerder aangegeven worden vanaf 2008 de formele en informele opleidingen afzonderlijk bevestigd. De onderstaande correcties worden op beide opleidingsvormen afzonderlijk toegepast. Bij elke correctie geven we aan hoeveel bedrijven uit de analyses geweerd worden bij formele en bij informele opleiding. Het kan dus zijn dat een bedrijf in de analyses wordt opgenomen wat de formele opleiding betreft, maar niet bij de analyses van informele opleiding wegens onnauwkeurigheden in de opgegeven data in deze informele opleidingsrubrieken. De meeste correcties stemmen overeen met wat we in de voorgaande jaren hebben toegepast (Vanderbiesen, 2008).

Bij het opsporen van de anomalieën worden volgende ratio' s gehanteerd met betrekking tot het aantal opleidingsuren, de opleidingskosten en het aantal werknemers in opleiding:

1. In de rubriek **opleidingsuren** worden *drie* correcties doorgevoerd:
  - a. Het aantal opleidingsuren per opgeleide werknemer mag niet meer bedragen dan 15% van het aantal uren dat een VTE gemiddeld per jaar werkt.
  - b. Het aantal opleidingsuren mag niet hoger zijn dan duizendmaal het aantal opleidingsdeelnemers. Deze correctie is nieuw ten opzichte van de voorgaande jaren en wordt eveneens toegepast bij de Nationale Bank.
  - c. Het aantal opleidingsuren in een bedrijf mag niet hoger mag zijn dan het aantal gewerkte uren. Deze laatste ratio werd toegevoegd als bijkomend kwaliteitscriterium om de onnauwkeurigheden uit te filteren bij het invullen van het aantal opleidingsuren, bij die bedrijven waar de eerste ratio niet kon worden berekend (bijvoorbeeld omdat één van de nodige componenten of rubrieken niet ingevuld was). Bedrijven die enkel het aantal opleidingsuren invulden, maar niet het aantal gewerkte uren zullen met deze drempelwaarde uit de berekeningen van de betreffende opleidingsindicatoren worden geweerd (maar zullen wel als een vormingsbedrijf worden beschouwd).

In het bestand voor 2008 worden op basis van deze ratio' s van 290 ondernemingen de waarden van de opleidingsrubrieken voor formele opleiding op nul gezet, en van 535 on-

ondernemingen de waarden van de opleidingsrubrieken voor informele opleiding op nul gezet.

2. De gemiddelde **opleidingskosten** per uur mogen niet hoger liggen dan vijfmaal de gemiddelde personeelskost per uur en/of de totale opleidingskost in een bedrijf mag niet hoger liggen dan de totale loonkost. Wanneer de opleidingskosten voor een bedrijf wel ingevuld zijn, maar de loonkosten niet, zal dit bedrijf niet worden meegenomen voor de berekening van de (financiële) opleidingsindicatoren. In het bestand voor 2008 worden op basis van deze ratio's bij formele opleiding in 355 ondernemingen de waarden van deze opleidingsrubriek op nul gezet; bij informele opleiding is dit het geval voor 45 ondernemingen.
3. Het aantal **werknemers in opleiding** in het boekjaar mag niet hoger liggen dan 115% van het gemiddeld aantal werknemers tijdens het boekjaar. Voor deze ratio wordt een marge van 15% gelaten aangezien het gemiddeld aantal werknemers – berekend als het gemiddelde van het aantal werknemers ingeschreven in het personeelsregister aan het einde van elke maand van het boekjaar – theoretisch gezien iets lager kan liggen dan het aantal werknemers in opleiding. Daarnaast worden ook de bedrijven die wel het aantal werknemers in opleiding hebben ingevuld, maar niet het aantal personeelsleden, geweerd uit de analyses van de desbetreffende opleidingsindicatoren. Hetzelfde geldt voor de bedrijven die noch het aantal personeelsleden, noch het aantal werknemers in opleiding invulden. In het bestand voor 2008 worden op basis van deze ratio's bij 253 ondernemingen de waarden van de formele opleidingsrubrieken op nul gezet en bij 245 ondernemingen worden de waarden van de informele opleidingsrubrieken op nul gezet.

7) Samengevat

Als gevolg van bovenstaande kwaliteitscontroles en correcties is het aantal sociale balansen dat in aanmerking komt voor de analyses aanzienlijk verminderd ten opzichte van het totaal aantal sociale balansen die bij de Balanscentrale van de Nationale Bank werden neergelegd. In 2008 bestond het bronbestand uit 351 557 ondernemingen. Op basis van de correcties en kwaliteitscontroles worden 246 384 ondernemingen uitgesloten. Voor de uiteindelijke analyses kunnen we met andere woorden een beroep doen op de sociale balansen van **105 173 ondernemingen**, wat neerkomt op bijna 30% van het oorspronkelijke aantal.

3. Regionalisering van de sociale balansen: proportionele verdeelsleutel

Voor het berekenen van regionale cijfers op basis van de (gecentraliseerde) opleidingsgegevens uit de sociale balansen werd een methodologie uitgewerkt op basis van een proportionele verdeling van de sociale balansgegevens over de drie gewesten. Hiervoor werd gewerkt in drie stap-

pen: 1) de koppeling van de sociale balansbestanden aan de (gedecentraliseerde) tewerkstellingsgegevens van RSZ; 2) het bepalen van een unieke proportionele verdeelsleutel op bedrijfsniveau; en 3) het bepalen van een proportionele verdeelsleutel op sectorniveau. Deze stappen komen overeen met wat we in voorgaande jaren hebben toegepast.

1) Koppeling met RSZ

Om regionale cijfers te kunnen berekenen op basis van de opleidingsgegevens uit de sociale balansen werd een regionaliseringsmethodologie uitgewerkt op basis van een proportionele verdeling van de sociale balansgegevens over de verschillende regio's. Hiervoor werd een proportionele verdeelsleutel uitgewerkt aan de hand van de verdeling van de werkgelegenheid in de bedrijven naar gewest.

Voor de berekening van een dergelijke verdeelsleutel konden we echter niet terugvallen op de tewerkstellingsgegevens uit de sociale balans zelf aangezien deze enkel gecentraliseerd – volgens de regio van de hoofdzetel – gekend zijn, en dus niet volgens de regio van elke vestiging apart (bij bedrijven met meerdere vestigingen). Vandaar dat bij de Rijksdienst voor de Sociale Zekerheid (RSZ) een bestand werd aangevraagd met voor elke onderneming een aanduiding van de regionale, gedecentraliseerde tewerkstellingsgegevens op vestigingsniveau. Dit met de bedoeling om de tewerkstellingsgegevens van RSZ te kunnen koppelen met de databestanden van de sociale balansen. Op die manier kunnen we per bedrijf (of per sector) een verdeelsleutel berekenen voor de tewerkstelling in de drie gewesten, om op basis van deze verdeelsleutel de gegevens uit de sociale balansen te kunnen regionaliseren (zie ook infra).

Het verkregen RSZ-bestand bevat de gedecentraliseerde gegevens over de arbeidsplaatsen in 227 798 Belgische bedrijfsvestigingen (in 224 893 ondernemingen) voor het vierde kwartaal 2008. De koppeling tussen het RSZ-bestand en het sociale balansbestand gebeurde aan de hand van het unieke ondernemingsnummer van het bedrijf.

2) Bepalen van een unieke proportionele verdeelsleutel op bedrijfsniveau

Voor een bedrijf dat volgens de werkgelegenheidscijfers van de RSZ slechts in één regio actief is, worden de sociale balansgegevens van dit bedrijf logischerwijze volledig toegewezen aan deze ene regio. Voor een bedrijf dat in meerdere gewesten actief is zullen de gegevens uit de sociale balans proportioneel verdeeld worden al naargelang de werkgelegenheid in dit bedrijf over de drie gewesten.

Aan de hand van de koppeling met de gedecentraliseerde RSZ-gegevens op ondernemingsniveau (stap 1) kunnen we voor elk bedrijf afzonderlijk een unieke verdeelsleutel bepalen voor de regionale verdeling van de werkgelegenheid over de vestigingen in dat bedrijf. Voor een zogenaamd 'uniregionaal' bedrijf, dat bijvoorbeeld alleen in het Waals gewest actief is, zal de verdeelsleutel Vlaanderen- Wallonië-Brussel bijgevolg 0-1-0 zijn. De sociale balansgegevens voor dit bedrijf worden bijgevolg volledig toegekend aan het Waals gewest. Voor een 'multiregionaal' bedrijf dat bijvoorbeeld 64% van haar jobs in Vlaanderen registreert en de overige 36% jobs in Brussel, zullen de sociale balansgegevens van dit bedrijf voor 64% doorwegen in Vlaanderen en voor 36% in Brussel.

Op een dergelijke wijze worden (de gegevens voor de verschillende rubrieken uit) de sociale balansen van multiregionale bedrijven dus proportioneel opgesplitst naar regio. Voor de berekening van de opleidingsindicatoren betekent dit met andere woorden dat een multiregionaal bedrijf en haar sociale balansgegevens voor de berekening van een bepaalde indicator voor een regio, slechts wordt meegeteld volgens het gewicht dat deze onderneming heeft op basis van haar tewerkstelling in die regio. Bijvoorbeeld, een vormingsbedrijf waarvan 50% van de werknemers in Vlaanderen actief is, zal bijgevolg slechts als 'een half vormingsbedrijf' worden meegeteld voor de berekening van het aandeel vormingsbedrijven in Vlaanderen.

Voor 97% van de bedrijven in ons bestand van 2008, namelijk deze die we zonder problemen konden koppelen met RSZ, kunnen we een dergelijke unieke verdeelsleutel berekenen *op niveau van elke onderneming afzonderlijk*. Het gaat over 100 740 uniregionale bedrijven en 1 417 multiregionale bedrijven (tabel 2a). Naar werknemersaantallen gaat het hier om respectievelijk 1,6 miljoen werknemers in de uniregionale ondernemingen en ongeveer 600 000 werknemers in de multiregionale ondernemingen (tabel 2b).

Tabel 2a. Aantal *ondernemingen* na kwaliteitscontroles: koppeling met RSZ en regionalisering van de sociale balansen (België, 2008)

	Regionalisering volgens...	(n)	(%)
Uniregionale ond. publieke sociale balans, gekoppeld RSZ	proportionele verdeelsleutel op BEDRIJFSNIVEAU	100 740	95,8
Multiregionale ond. publieke sociale balans, gekoppeld RSZ		1 417	1,4
Ond. publieke soc.balans, gekoppeld RSZ (zonder RSZ-jobs)	proportionele verdeelsleutel op SECTORSNIVEAU (NACE 2 digits)	689	0,7
Ondernemingen publieke soc. balans, niet gekoppeld RSZ		1 757	1,7
Ondernemingen niet-publieke soc. balans, niet gekoppeld RSZ		570	0,5
Totaal		105 173	100,0

Bron: WSE-raming Sociale Balansen op basis van NBB & RSZ (Bewerking Steunpunt WSE)

Tabel 2b. Aantal *werknemers* na kwaliteitscontroles: koppeling met RSZ en regionalisering van de sociale balansen (België, 2008)

	Regionalisering volgens...	(n)	(%)
Uniregionale ond. publieke sociale balans, gekoppeld RSZ	proportionele verdeelsleutel op BEDRIJFSNIVEAU	1 601 157	65,4
Multiregionale ond. publieke sociale balans, gekoppeld RSZ		598 883	24,5
Ond. publieke soc.balans, gekoppeld RSZ (zonder RSZ-jobs)	proportionele verdeelsleutel op SECTORSNIVEAU (NACE 2 digits)	3 191	0,1
Ondernemingen publieke soc. balans, niet gekoppeld RSZ		39 498	1,6
Ondernemingen niet-publieke soc. balans, niet gekoppeld RSZ		206 194	8,4
Totaal		2 448 922	100,0

Bron: WSE-raming Sociale Balansen op basis van NBB & RSZ (Bewerking Steunpunt WSE)

3) Bepalen van een proportionele verdeelsleutel op sectorniveau

Voor ongeveer 3% van de bedrijven in onze bestanden is het echter niet mogelijk om een unieke verdeelsleutel te berekenen op basis van de verdeling van hun werkgelegenheid in de regio' s. Immers niet voor alle bedrijven was een koppeling tussen hun sociale balansgegevens en de gedecentraliseerde werkgelegenheidscijfers van RSZ mogelijk. In totaal gaat het over 3 016 bedrijven met in totaal 248 883 werknemers (tabellen 2a en 2b).

Een eerste, eerder beperkte groep van bedrijven (689) betreft bedrijven die wel konden worden gekoppeld met het RSZ-bestand, maar die op basis van de RSZ geen jobs hadden, maar wel op basis van de sociale balansgegevens. Bijvoorbeeld bedrijven die in het boekjaar 2008 wel werknemers telden volgens de sociale balans, maar op moment van de telling bij RSZ nog geen werknemers hadden, of niet meer. Voor deze bedrijven konden we dan ook geen unieke verdeelsleutel op bedrijfsniveau vastleggen.

Evenmin geldt dit voor de tweede categorie van bedrijven die gewoonweg niet konden worden gekoppeld door de onbeschikbaarheid van een ondernemingsnummer bij RSZ of in de sociale balansen. Bij deze bedrijven hebben we bijgevolg geen zicht op de regionale verdeling van de werkgelegenheid om op bedrijfsniveau een verdeelsleutel te kunnen bepalen. En ook deze bedrijven kunnen opnieuw in twee groepen onderverdeeld worden. Enerzijds betreft het hier 1 757 bedrijven waarvan we wel over de (publieke) sociale balansen beschikken, maar die niet konden worden teruggevonden in het RSZ-bestand, bijvoorbeeld wanneer deze ondernemingen op het moment van de telling bij RSZ (31 december 2008) nog niet of niet meer bestonden, of wegens geen of niet correct ondernemingsnummer in een van de twee bestanden. Anderzijds waren er nog eens 570 bedrijven waarvoor de sociale balansen niet publiek worden gemaakt en er dus geen ondernemingsnummer vanuit de sociale balansgegevens gekend is, nodig voor de koppeling met RSZ.

Voor deze drie categorieën van bedrijven is het dus onmogelijk om op bedrijfsniveau een unieke regionale verdeelsleutel te berekenen. Vandaar dat voor deze bedrijven een verdeelsleutel werd bepaald op *sectorniveau*. Een dergelijke verdeelsleutel wordt afgeleid uit de proportionele verdeling van de werkgelegenheid over de regio's volgens RSZ binnen de *sector* waarin het bedrijf actief is. Deze verdeelsleutel is dus niet uniek per bedrijf en weliswaar iets minder 'correct' dan voor de grote meerderheid van de bedrijven. Echter via het bepalen van een sectorale verdeelsleutel op een gedetailleerd sectorniveau (NACE 2 digits) proberen we de regionalisering van (de sociale balansen van) deze bedrijven wel nauw te laten aansluiten bij de sectorale werkgelegenheidsstructuur in de drie gewesten.

4) *Samengevat*

De regionalisering van de sociale balansen voor de berekening van de opleidingsindicatoren is gebaseerd op een proportionele verdeling volgens de werkgelegenheid. Voor het bepalen van de regionale verdeelsleutels zijn we niettemin genooddacht om op twee manieren tewerk te gaan. Voor de grootste groep van bedrijven uit onze bestanden (97%) kan een unieke verdeelsleutel worden vastgelegd op niveau van elke onderneming afzonderlijk, op basis van de regionale verdeling van de werkgelegenheid op *bedrijfsniveau* bij RSZ. Voor de eerder beperkte groep van bedrijven (3%) waar dit niet mogelijk is, doen we een beroep op een verdeelsleutel op *sectorniveau* die wordt afgeleid uit de regionale verdeling van de arbeidsplaatsen (ook volgens RSZ) in de NACE-sector (op 2 digits) van het betreffende bedrijf.

4. De onderzoekspopulatie

Na de doorgevoerde correcties en de regionalisering van de sociale balansen beschikken we over de sociale balansgegevens van 105 173 Belgische ondernemingen, die samen een dikke

2,4 miljoen werknemers tewerkstellen. In tabel 3 geven we een overzicht van het aantal ondernemingen en werknemers die we omvatten in onze onderzoekspopulatie, opgesplitst naar activiteitssector (Nace-sectie) en ondernemingsgrootte, en hun aandeel over de drie gewesten.

Tabel 3. Regionale verdeling van het aantal ondernemingen en werknemers in de onderzoekspopulatie (sociale balansen) naar sector en ondernemingsgrootte (proportionele gewogen naar gewest) (België, 2008)

	ONDERNEMINGEN				WERKNEMERS			
	België (n)	VL (%)	WAL (%)	BRU (%)	België (n)	VL (%)	WAL (%)	BRU (%)
Totaal aantal bedrijven	105 173	63,2	25,2	11,6	2 448 922	62,6	23,0	14,3
A Landbouw, bosbouw en visserij	1 063	74,4	24,5	1,1	7 785	79,6	17,6	2,8
B Winning van delfstoffen	113	27,5	71,2	1,4	3 248	15,3	82,3	2,4
C Industrie	12 220	68,2	26,1	5,7	502 172	71,4	23,8	4,7
D-E Energie, water en afvalbeheer	554	61,3	32,1	6,7	39 162	57,8	26,6	15,6
F Bouw	15 884	67,9	26,5	5,6	180 234	64,1	28,2	7,8
G Handel en reparaties	30 889	63,6	25,7	10,6	424 149	61,5	25,4	13,1
H Vervoer en opslag	5 307	73,6	19,7	6,7	177 127	68,2	21,3	10,5
I Horeca	6 926	57,3	25,2	17,5	84 046	55,2	19,2	25,6
J Informatie en communicatie	3 028	58,1	18,7	23,2	86 282	50,6	15,1	34,4
K Financiële act. en verz.	4 939	61,1	24,6	14,3	132 468	40,6	13,6	45,8
L Exploitatie/handel onroerend goed	2 148	58,0	23,4	18,6	14 621	48,3	28,4	23,3
M Vrije beroepen en wetensch. act.	9 085	59,1	23,4	17,5	99 703	60,7	16,6	22,7
N Administr. & ondersteunende diensten	4 766	60,9	21,4	17,7	266 334	64,4	20,6	15,0
Q Gezondheidszorg & maatsch. diensten	4 271	51,8	33,1	15,1	376 418	63,2	25,8	11,0
R-S Kunst, recreatie, overige diensten	3 973	53,5	25,6	20,9	55 105	51,3	24,2	24,5
Onbekend	7	57,9	25,3	16,8	67	57,9	25,3	16,8
1-9 werknemers	78 044	63,3	25,2	11,4	323 740	63,7	25,2	11,1
10-49 werknemers	21 653	62,2	26,0	11,8	520 636	62,2	25,8	12,0
50-199 werknemers	4 164	64,7	22,6	12,7	425 163	64,6	22,6	12,8
200 en meer werknemers	1 312	64,1	21,6	14,3	1 179 382	61,8	21,3	16,8

Bron: WSE-raming Sociale Balansen op basis van NBB & RSZ (Bewerking Steunpunt WSE)

5. Vergelijking met instellingen die gebruik maken de sociale balansen

Naast het steunpunt WSE publiceren ook de Centrale Raad voor Bedrijfsleven (CRB) en de Nationale Bank van België (NBB) cijfers op basis van de sociale balans. Een vergelijking tussen deze cijfers (tabel 4) vraagt echter de nodige voorzichtigheid omwille van uiteenlopende (methodologische) redenen. Een vergelijking tussen de cijferreeksen van de CRB, de NBB en de WSE-raming levert ons met name verschillende resultaten op, te wijten aan een andere berekeningswijze en/of afbakening van de geanalyseerde bedrijfspopulaties. Voor de verschillen tussen de WSE-raming en cijfers van de NBB werd reeds eerder gedeut op de afwijkingen voor wat betreft de afbakening van de populaties. Zo werden in de WSE-raming – in aanvulling van de methodologie van de NBB – nog enkele bijkomende methodologische principes toegepast die leidden tot een andere afbakening van de onderzoekspopulatie.

De analyses op basis van de sociale balansen door de CRB hebben anderzijds betrekking op een ruimere bedrijfspopulatie dan die bij de NBB of de WSE-raming. Zo berekent de CRB haar opleidingsindicatoren op basis van een populatie van alle ondernemingen die binnen één kalenderjaar hun jaarrekeningen hebben afgesloten, zonder uitsluiting van bedrijven die niet voldoen aan bepaalde methodologische kwaliteits- en coherentiecontroles. Deze verschillen in populatie-

omschrijving verklaren bijgevolg de afwijkingen tussen de verschillende cijferreeksen (Vanderbiesen & Djait, 2009).

De resultaten van de NBB verschillen daarenboven sterk al naar gelang men de beperkte dan wel de totale populatie in rekening neemt. Bij de beperkte populatie gaat het om ongeveer de helft van de totale populatie ondernemingen. Het betreft hierbij een constant staal van bedrijven die twee jaar na elkaar (tijdig) een sociale balans hebben neergelegd en die verhoudingsgewijs tevens groter zijn dan gemiddeld in de totale populatie (en bijgevolg ook vaker betere opleidingsresultaten kunnen voorleggen).

Tabel 4. Vergelijking opleidingsindicatoren op basis van de sociale balansen tussen de WSE-raming, CRB en NBB (België, 2008)

	WSE-raming	CRB	NBB (totale populatie)	NBB (beperkte populatie)
Aandeel vormingsbedrijven	14,1	-	-	20,7
Formele opleiding	12,3	-	13,7	16,7
Informele opleiding	4,8	-	-	7,6
Formeel en Informeel	3,1	-	-	-
Opleidingsinvestering (in % loonmassa)	1,33	1,68	-	1,72
Formele opleiding	1,03	1,15	1,14	1,21
Informele opleiding	0,31	0,4	-	0,46
Opleidingsparticipatie				
Formele opleiding	30,2	31,4	32,9	36,6
Informele opleiding	15,1	15,0	-	22,2
Opleidingsduur (in % gewerkte uren)				
Formele opleiding	0,63	0,76	0,72	0,78
Informele opleiding	0,26	0,32	-	0,44
Gemiddelde opleidingsduur / deelnemer				
Formele opleiding	29,6	32,9	-	29,2
Informele opleiding	24,8	29,7	-	26,9

Bron: CRB, Nationale Bank van België, WSE-raming Sociale Balansen op basis van NBB & RSZ

Bibliografie

Delhez, Ph., Heuse, P. & Saks, Y. 2009. Sociale balans 2008. *Economisch Tijdschrift*, 4, 85-116. Brussel: Nationale Bank van België.

NBB. 2008. *Toelichtingsnota met betrekking tot de opleidingsactiviteiten opgenomen in de sociale balans*. Brussel: NBB.

Vanderbiesen, W. 2008. *Boordtabel opleidingsinspanningen. Vraagzijde (ondernemingen). WSE-raming regionalisering sociale balansen 2005-2006*. Leuven: Steunpunt WSE

Vanderbiesen, W. & Djait, F. 2009. *De meting van opleidingsinspanningen. Ontwikkeling van een Vlaamse boordtabel*. Leuven: Steunpunt WSE